

Doc. JUDr. JIŘÍ KEJŘ, DrSc.
Nad Rokoskou 29
182 00 Praha 8 – Libeň

Oponentský posudek o disertační práci:

Dominik Budský,
Mikuláš Puchník život a právnické dílo.

Po dlouhé době se objevuje v české vědecké literatuře dílo z dějin středověkého kanonického práva, které je plně založeno na studium původních rukopisů a listin. Je zřejmé, že autor věnoval své práci mimořádnou péči a trpělivost, jak vyplývá z podrobných odkazů na literaturu a ostatní související prameny. Monografie o prelátu, učenci, profesoru pražské právnické university a nakonec zvoleném arcibiskupu pražském, je rozdělena do několika věcně vymezených kapitol. První se věnuje Puchníkovu životopisu, jeho původu, vzdělání, postupu v hodnostech, úřednímu působení a základním údajům o jeho díle. Vše svědčí, že autor beze zbytku zjistil všechny dosažitelné pramenné údaje a že nějaký doplněk by se mohl objevit jen výjimečně při nalezení nového pramene, ale naděje v to je minimální. Tato důkladnost v práci pak prostupuje dalšími částmi disertační práce a je vhodné na autorovu preciznost upozornit již na začátku studia jeho díla. Mikuláš Puchník je představen všemi svými zjistitelnými akty úředními i svými majetkovými prostředky a není zapomenuto ani na jeho dramatické mučení spolu s Janem z Pomuku, který své martyrium nepřežil. Hlavním předmětem autorova zájmu je hlavní Puchníkovu dílo *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem*, donedávna ještě málo známé dokonce i specializovaným medievistům, kteří se zabývají dobou přelomu 14. a 15. století. Několik zmínek ve známém díle Mutherově o dějinách římsko-kanonického procesu nedávalo dosti informací o pozoruhodné procesní příručce Puchníkově a teprve pozorná zjištění Miroslava Boháčka, který podal i bezpečný důkaz o autorství, uvedla ji do širší znalosti a umožnila i její zařazení do repertorií učené literatury vzniklé v Čechách, zvláště na pražské universitě (Spunar, Tříška). Nyní zásluhou předložené disertace se dostává odborné obci fundovaného výkladu o díle, které je osvětleno jak po stránce obsahové – procesualistické, tak i po stránce kodikologické, a zařazeno do kulturního prostředí doby svého vzniku.

Puchníkuv spis patří mezi tzv. Ordines iudicarii, spisy, jež se zabývají soudním řízením, kterým je v současné i nedávné literatuře věnována značná pozornost. Autor užil řady těchto studií, zvláště z poslední doby díla Lindy Fowler-Magerl, bylo by však možno doložit ještě instruktivní studii K.W. Nörr. Ordo iudiciorum

und ordo iudiciarius, in: *Collectanea Stephan Kuttner I, Studia Gratiana XI*, 1967, s. 329 – 343, případně i některé jiné články téhož autora o otázkách procesu.

Další kapitola knihy se zabývá genesí díla *Processus iudiciarius* a jeho obsahem, který je podán v přehledné synopsi s přihlédnutím ke všem fázím soudního řízení, jak je vystiženo Puchníkovým spisem. Dodatkem je zmínka o obyčejích, které dle pojetí autora tvoří odchylky od obecného průběhu řízení, které se uplatňují při řízení na místním pražském soudu. Vypočteny jsou všechny takové případy zjištěné v Puchníkově procesním díle. Vznikaly jistě jako projev právotvorné činnosti, ale zde si nejsem nakonec jist, zda je možno je nazvat jako pouhé obyčeje, protože jsou projevem partikulárního práva, které mělo v procesu rovněž místo v tzv. *stilus curiae*, totiž zvláštnosti řízení před místním soudem. Je však třeba uznat, že výpočet takových odchylek, jak je proveden u Puchníka, je velmi ilustrativní a ukazuje tvořivou sílu pražské právní školy. Autor pečlivě zkoumá místo Puchníkova procesního spisu mezi jinými *Ordines iudicarii*, zvláště s přihlédnutím nejrozšířenějšího z nich, tzv. *Antequam*, dále *Ordo*, jehož autorem je Aegidius de Fuscarariis, a některé další, mimořádnou pozornost však věnuje srovnávání s stěžejním dílem středověké procesualistiky, se *Speculum iudiciale* Viléma Duranta. V téže souvislosti pak hledá i paralely ve skutečně vydaných listinách samého Puchníka, srovnává jejich dikci a obraty ve snaze najít společné znaky s úplným dílem. Zde je nutno ocenit autorovu péči o bezmezerovité srovnávání. Načež následuje úplný seznam listin, které Puchník vydal ve svých úředních působeních, který bude užitečný nejen pro danou práci, nýbrž také pro jiné okruhy právních zájmů doby a přesuny majetků, které byly častým předmětem sporů.

Připojen je úplný přehled všech čtrnácti dochovaných rukopisů, rozptýlených po evropských knihovnách, kdy v našich souborech rukopisů je zjištěn jen jediný z nich, což svědčí, že Puchníkově dílo bylo oblíbenou příručkou soudního řízení, užívanou po celé střední Evropě. Není dnes ani sporu, že dílo sloužilo i jako studijní pomůcka na právnické universitě v Praze. Charakteristiky rukopisů jsou určeny tématem práce, takže nejde snad o katalog příslušných rukopisů, který by byl naprosto nadbytečný, protože rukopisy obsahují i jiná právnická díla, jejichž obsah se neshoduje s procesualistickým zkoumáním. Je však poukázáno na příslušné katalogy, kde lze údaje o rukopisech najít. Autor vystihuje rozsah díla, jak je zachováno v každém rukopisu, zjišťuje odchylky od úplného textu, a rozebírá písmo. Jde tu o dobře provedené kodikologické rozbory. Připojená tabulka rukopisů umožňuje zjistit vzájemný vztah rukopisů a vystihuje jejich úplnost i spolehlivost. Na této tabulce je zjevná autorova vůle podat co nejpřesnější charakteristiku díla a prokazuje se jeho trpělivá snaha při práci o jeho knize. Připojen je seznam pramenů a literatury, který svědčí o jeho snaze získat co nejúplnější přehled.

V celkovém výsledku se zdá být prokázáno, že dílo Mikuláše Puchníka sice patřilo do okruhu předcházejících i soudobých ordines iudiciarii, ale není přímo závislé na žádném z nich a je tedy vlastním výsledkem Puchníkových znalostí a erudice.

Druhou část Budského spisu tvoří edice Puchníkova *Processus iudiciarius*, ke které vybral výslovně rukopisy starší vrstvy, pocházející ještě ze 14. nebo z přelomu 14. – 15. století. S tím lze plně souhlasit, protože se prokazuje, že to jsou prameny nejspolehlivější bez dodatečných zásahů příštích uživatelů a písařů. Pokud zamýšlí autor doplnit budoucí práci i varianty z dalších rukopisů a snad jimi doplnit poznámkové odkazy, pak je asi vhodné upozornit, že podle toho, co o svých pramenech sděluje, by šlo už jen o nepříliš významné obohacení textové stránky a snad o příliš nadbytečné zatížení poznámek. Dovoluji si vyslovit mínění, že již v této podobě je možno celé dílo uveřejnit, aniž tím byl budoucí čtenář ochuzen.

Opětovné sondy v četbě díla mě přesvědčují, že edice je pořízena s plnou erudicí a respektem k původnímu znění, že v Dominiku Budském roste kvalifikovaný editor středověkých kanonickoprávních textů a že se lze na jeho výsledky plně spolehnout. Domnívám se, že je to i zásluha jeho profesorky Prof. Dr. Zdeňky Hledíkové, CSc. i konsultanta JUDr. Miroslava Černého, PhD, kteří ho zřejmě vedli k odpovědné vědecké práci, ale především výsledek jeho vlastní akribie a vůle podat spolehlivé výsledky svého bádání.

Není jistě úkolem posuzovatele díla hledat drobné překlipy nebo stylistické vady textu, je jich ostatně asi jen minimálně, přesto si dovolím upozornit na některé drobné nepřesnosti, které mi namátkou při četbě přišly na mysl:

V seznamu literatury i v citaci v poznámce je uveden Rudolf Van Caenegem, správně Raoul C. Caenegem. Na str. 51 je citován Wilhelmus Durandis – správně Durantis.. Na str. 218 v poznámkách je uvedeno *Extravaganti communes*, správně *Extravagantes communes*. Lze také poukázat, že *Institute of Medieval Canon Law* doporučuje způsob odkazů na středověké soubory kanonického práva jen arabskými číslicemi a neuvádí římské, viz *Traditio* 11, 1955, s.438 – 439. Je tedy nadbytečné uvádět v poznámce: citace moderní, citace doporučená a stačí napsat X 2.6.1.

Tyto připomínky naprosto neoslabují kladné hodnocení předložené disertační práce a jsou uvedeny jen pro upřesnění jednotlivostí.

Pro možnou publikaci práce lze doporučit, aby číslování poznámek edice bylo samostatné a nikoli v pokračování celého díla. Dále pro tisk se doporučuje, aby poznámky v edici byly uvedeny nikoli ve sloupcích, nýbrž v řádkách, podobně jako je tomu např. ve vydání Husových spisů, čímž se ušetří mnoho prostoru a grafické členění stránek je přehlednější. Pro definitivní formulování textu pro tisk bude dobře sáhnout pro srovnání k nedávno vyšlé fundamentální knize K. W. Nörra, *Romanisch-kanonisches Prozessrecht. Erkenntnisverfahren erster Instanz in civilibus*, Springer-Verlag Berlin Heidelberg 1212, které autor nemohl

ještě použít a která obsahuje obecné analýzy soudního řízení, ke kterým autor dochází na základě rozboru jednoho spisu.

V celkovém hodnocení disertační práce Dominika Budského lze konstatovat, že máme před sebou vážné vědecké dílo, které svědčí o pečlivé přípravě a značné akribii disertanta a přináší cenné poznatky.

S plnou zodpovědností lze doporučit, aby jeho práce byla přijata jako základ řízení o udělení hodnosti doktora teologie.

V Praze 12. června 2013

Jiručka